

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobkyně **A. W.**, zastoupené JUDr. Pavlem Zouplnou, advokátem se sídlem Smetanovo náměstí 7, Ostrava – Moravská Ostrava, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha, o kasační stížnosti proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 11. 2001 č. j. 2 Cao 140/2001 – 38

t a k t o :

Věc **se postupuje** k rozhodnutí rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu.

O d ů v o d n ě n í :

Dopisem ze dne 10. 4. 2000 sdělila Česká správa sociálního zabezpečení paní A. W., že její žádosti o vyrovnávací příspěvek ke starobnímu důchodu přiznanému Sociální pojišťovnou Slovenské republiky nelze vyhovět, neboť ani zákon č. 155/1995 Sb. ani Smlouva mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení takovouto dávku neznají. Tento dopis byl dle svého obsahu posléze považován za rozhodnutí o nároku na starobní důchod a na základě opravného prostředku přezkoumán v řízení vedeném u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 38 Ca 97/2000. Posledním rozhodnutím Krajského soudu v Ostravě v uvedené věci byl jeho rozsudek ze dne 3. 4. 2001, jímž bylo výše cit. „rozhodnutí“ ČSSZ potvrzeno. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě byl pak potvrzen rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 11. 2001 č. j. 2 Cao 140/2001 - 38. O dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci podaném dne 14. 2. 2002 Nejvyšší soud do 31. 12. 2002 nerozhodl, věc proto převzal podle ust. § 129 odst. 4 s. ř. s. Nejvyšší správní soud a o podaném dovolání rozhodl jako o kasační stížnosti. Rozsudkem ze dne 19. 2. 2004 č. j. 3 Ads 2/2003 – 60 kasační stížnost zamítl. Nálezem Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2005 sp. zn. III. ÚS 252/04 byl cit. rozsudek Nejvyššího správního soudu zrušen.

Skutkový stav v daném případě není mezi účastníky sporný a lze jej stručně rekapitulovat takto: Stěžovatelka pracovala od roku 1958 do 28. 7. 1996 jako zaměstnankyně společnosti Tatravít v Popradu. Ke dni rozdělení ČSFR měla trvalé bydliště ve Slovenské republice a občanství Slovenské republiky. Ode dne 29. 7. 1996 jí byl přiznán rozhodnutím Sociální pojišťovny Slovenské republiky ze dne 19. 8. 1996 starobní důchod ve výši 3229 Sk. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem jí byl důchod přiznán výhradně

podle slovenských vnitrostátních předpisů bez použití Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení (dále jen Smlouva). Po ukončení zaměstnání manžela se přestěhovala do České republiky a dne 10. 6. 1998 jí bylo uděleno občanství České republiky. Od té doby usiluje o přiznání starobního důchodu z českého systému pojištění. Rozhodnutím ČSSZ ze dne 26. 8. 1999 byla její žádost o starobní důchod z českého systému pojištění zamítnuta s poukazem na nesplnění podmínky potřebné doby pojištění podle Smlouvy.

Právní argumentaci, o níž stěžovatelka opírá svůj nárok na starobní důchod z českého systému pojištění, lze ve stručnosti shrnout takto: Dopadá-li na posouzení důchodového nároku mezinárodní smlouva, je třeba vždy zkoumat, zda její aplikace není českému občanovi na újmu v jeho nárocích podle vnitrostátních předpisů. V daném případě nárok na starobní důchod z českého systému pojištění stěžovatelce podle Smlouvy s ohledem na čl. 20 nevznikl, stěžovatelka má však zato, že jí nárok vznikl podle zákona č. 155/1995 Sb. Vychází přitom z teze, že do zániku ČSFR získala více než 25 let pojištění (konkrétně 34 let) podle tehdy platných federálních předpisů a tyto doby jsou proto dobami pojištění i podle českých předpisů bez ohledu na to, v které části bývalé federace byly získány. Žádá proto o přiznání českého starobního důchodu, jehož výše by odpovídala rozdílu mezi výší důchodu vypočteného podle českých předpisů a přiznaným slovenským důchodem.

Nejvyšší správní soud ve své dosavadní judikatuře názoru stěžovatelky, který byl prezentován i v jiných obdobných věcech, nepřisvědčil. Souhlasil sice s názorem, že Smlouva mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení neměla před 1. 6. 2002 (tj. před euronovelou Ústavy) přednost před zákonem a že tedy platí teze o možnosti vypočíst pojištěnci (nikoliv pouze českému státnímu občanovi), jemuž vznikl nárok před tímto datem, důchod podle vnitrostátní úpravy, je-li pro něj výhodnější než uzavřená mezinárodní smlouva, neztotožnil se však s právním názorem na zápočet dob pojištění získaných za trvání společného státu. Opět stručně shrnuto, dobami pojištění podle zák. č. 155/1995 Sb. jsou i doby zaměstnání podle předpisů platných před 1. 1. 1996. Za dobu zaměstnání se podle těchto předpisů považovala u zaměstnanců doba účasti na nemocenském pojištění. Ta pak podle zákona o nemocenském pojištění ve znění platném k 31. 12. 1995 byla a doposud je vázána na pracovní činnost v České republice. S ohledem na čl. 1 odst. 2 zák. č. 4/1993 Sb. má Nejvyšší správní soud za to, že uvedená úprava platí i pro dobu účasti na nemocenském pojištění přede dnem 1. 1. 1993. Odhlédne-li se od Smlouvy, může tak být dobou pojištění pro nárok na starobní důchod podle zák. č. 155/1995 Sb. jen doba zaměstnání vykonávaného na území České republiky, nikoliv kdekoli na území bývalé federace. Kromě řetězce právních ustanovení má tento závěr podklad i v obecné zásadě, že doby pojištění (zaměstnání) získané pojištěncem za trvání společného státu mohou být po jeho rozdělení započteny pro nárok na důchod buď v českém systému pojištění nebo v slovenském systému pojištění, a to buď podle čl. 20 Smlouvy nebo podle vnitrostátních předpisů, nemohou však být započteny duplicitně v obou systémech pojištění. Tento právní názor byl nejvýstižněji vyjádřen v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2003 č. j. 2 Ads 15/2003 – 39, jenž byl uveřejněn pod č. 230 ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 6/2004 a z něhož vzešla výše uvedenému odpovídající právní věta. Uvedený rozsudek prošel testem ústavnosti a ústavní stížnost proti němu byla jako zjevně nedůvodná odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2004 sp. zn. II. ÚS 21/04.

V nálezu III. ÚS 252/04 Ústavní soud primárně vytýká Nejvyššímu správnímu soudu, že se nevypořádal dostatečně s ústavněprávním aspektem celé věci a s argumentací obsaženou v kasační stížnosti. Zejména pak má za to, že nebyl dostatečně zohledněn právní názor Ústavního soudu obsažený v jeho nálezu ze dne 3. 6. 2003 sp. zn. II.ÚS 405/02 a jeho dopad na aplikaci článku 11 odst. 1 a 2 ve spojení s čl. 20 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení.

Při posuzování věci na základě pokynů obsažených v prve cit. nálezu Ústavního soudu dal 3. senát dne 2. 6. 2005 předsedovi Nejvyššího správního soudu nejprve podnět k předložení věci rozšířenému senátu podle ust. § 74 Jednacího řádu. Po jeho odložení dne 12. 7. 2005 pak při dalším posuzování dospěl v otázce zápočtu dob pojištění získaných do 31. 12. 1992 pro nárok na starobní důchod k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru vyjádřeného v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2003 č. j. 2 Ads 15/2003 – 39. Z rozsudku vzešla právní věta, podle níž „Při stanovení výše dávek důchodového pojištění, na něž vznikl nárok před 1. 6. 2002 je nutno zkoumat, zda je pro pojištěnce výhodnější výpočet podle uvedené smlouvy (Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení) či podle vnitrostátních českých předpisů. Uvedené pravidlo však platí pouze za podmínky, že nárok na dávku by pojištěnci vznikl jen s přihlédnutím k dobám pojištění získaným na území ČR“. 3. senát má za to, že uvedená právní věta nebyla zřejmě v části temporálního vymezení účinnosti pravidla správná již v době svého přijetí, s určitostí však pozbyla platnosti vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. 5. 2004. Nebylo totiž možno přehlédnout, že čl. 20 Smlouvy, o něž správní orgán opřel své rozhodnutí ve věci, se stal na základě přílohy II. (podle čl. 20) Aktu o podmínkách přistoupení součástí Nařízení Rady 1408/71 a je tedy ode dne 1. 5. 2004 pro posuzování důchodových nároků pro správní orgány i soudy s ohledem na ust. čl. 10 a čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR bez výjimky závazný. Všechny doby pojištění a popřípadě všechny doby zaměstnání a bydlení získané podle předpisů členského státu přede dnem vstupu Nařízení v platnost se berou v úvahu při stanovení nároků získaných podle Nařízení (čl. 94 odst. 2). Nároku se podle Nařízení nabývá, i když se tento nárok týká pojistné události, ke které došlo přede dnem vstupu Nařízení v platnost. Dnem vstupu Nařízení v platnost je třeba rozumět den jeho vstupu v platnost na území daného členského státu (viz. např. rozhodnutí Soudního dvora ES ve věcech C – 28/00, Liselotte Kauer v.Pensionversicherungsanstalt der Angestellten a C – 290/00 Johann Franz Duchon v.Pensionversicherungsanstalt der Angestellten). Temporální účinky práva Evropských společenství se v obecné rovině vyznačují zákazem retroaktivity přímé, přípouštějí však retroaktivitu nepřímou, tj. možnost aplikace nového práva na existující či do budoucna vznikající účinky (následky) situací nastalých za doby existence práva starého (viz. výše cit. rozsudky). Jakkoliv tedy bylo možno v době rozhodování správního orgánu připustit možnost komparace důchodových nároků dle mezinárodní smlouvy a vnitrostátního práva, zanikla tato možnost s jistotou ode dne 1. 5. 2004, zřejmě však již ode dne 1. 6. 2002, neboť na temporální účinky tzv. euronovely ústavy, jež změnila znění čl. 10 Ústavy a přiznala mezinárodním smlouvám, k jejichž ratifikaci dal souhlas Parlament, vyšší právní sílu než zákonu, bylo nutno vztáhnout stejná pravidla, jako na účinky cit. Nařízení Rady č. 1408/71. I kdyby tedy hypoteticky dospěl Nejvyšší správní soud a dle jeho závazného právního názoru pak i krajský soud k závěru, že pro stěžovatelku by bylo výhodnější posouzení jejího nároku na starobní důchod podle českých vnitrostátních předpisů, nemohlo by být rozhodnutí správního orgánu zrušeno, neboť věc by se vrátila do stadia správního řízení a správní orgán by v současné době byl již bezvýhradně povinen rozhodnout ve věci

dle výše cit. Nařízení č. 1408/71 včetně čl. 20 Smlouvy, což už napadeným rozhodnutím učinil. 3. senát tedy shrnuje, že v současné době již nejsou dány podmínky, aby porovnával důchodový nárok stěžovatelky podle mezinárodní smlouvy a vnitrostátních předpisů, neboť aplikace mezinárodní smlouvy (zde Smlouvy o přistoupení ČR k Evropské unii a návazně Nařízení Rady č. 1408/71) je jediným přípustným řešením.

Pro úplnost 3. senát podotýká, že prozatím nezastává názor, že by čl. 20 Smlouvy byl svojí povahou diskriminační a v důsledku toho v rozporu s Ústavou či Listinou práv a svobod, takto výslovně ostatně není hodnocen ani v předmětném nálezu Ústavního soudu III. ÚS 252/04. I pokud by k takovému závěru dospěl, považuje za nutné upozornit, že nemá procesní prostředky, jak uvedený stav změnit. Soud je podle čl. 95 odst.1 Ústavy vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu, podle odst. 2 však může Ústavnímu soudu předložit k posouzení pouze zákon. Legitimaci k podání návrhu na posouzení souladu Smlouvy o přistoupení ČR k EU s ústavním pořádkem ČR nemá ani podle ust. § 71a) zák.č. 182/1993 Sb.

Z výše vyložených důvodů předkládá 3. senát dle ust. § 17 odst.1 s. ř. s věc k rozhodnutí rozšířenému senátu.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné(§ 53 odst.3 s. ř. s.).

Rozšířený senát rozhoduje ve složení předseda senátu JUDr. Josef Baxa a soudci JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Marie Součková, JUDr.Lenka Matyášová, JUDr. Miluše Došková, JUDr. Dagmar Nygrínová a JUDr. Bohumil Hnízdil. Námitku podjatosti vůči jednotlivým soudcům rozhodujícím ve věci lze vznést do jednoho týdne ode dne, kdy se účastník o podjatosti dozvěděl. K později uplatněným námitkám se nepřihlíží.

V Brně dne 21. července 2005

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu